

HØGSKOLEN
I SØR-TRØNDELAG

AVDELING FOR HELSE OG SOSIALFAG

**FAGPLAN
FOR
VIDEREUTDANNING I
PSYKISK HELSEARBEID**

60 studiepoeng

Etableringstillatelse gitt 03.06.98, KUF
Godkjent av høgskolestyret HIST 19.03.98
Fagplan godkjent avdelingsstyret AHS 17.03.99 og 24.11.99
Revidert utgave godkjent avdelingsstyret AHS 20.12.00, 24.04.01, 13.06.01, 19.06.02

INNHold

1.0 INNLEDNING	1
1.1 Menneskesyn og verdigrunnlag i videreutdanningen i psykisk helsearbeid.....	1
2.0 ORGANISERING AV STUDIET	2
2.1 Opptakskrav.....	2
3.0 MÅL FOR UTDANNINGEN	3
4.0 FAGLIG INNHold	3
4.1 FELLES TVERRFAGLIG DEL.....	3
Delemne 1: Mennesket, psykiske lidelser og det sosiale miljø.....	4
Delemne 2: Organisering av tjenestene.....	5
Delemne 3: Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning.....	6
4.2 TVERRFAGLIG FORDYPNING I PSYKOSOSIALT ARBEID.....	8
Delemne 1: Faglig fundament; teori og etikk.....	8
Delemne 2: Utvikling og utøvelse av relasjonskompetanse.....	9
4.3 FAGSPESIFIKK FORDYPNING I SYKEPLEIE.....	12
Delemne 1: Faglig fundament; teori og etikk.....	12
Delemne 2: Kompetanseutvikling og fagutøvelse.....	13
5.0 STUDIE-, ARBEIDSFORMER OG STUDIEDELTAKElse	16
5.1 Studie- og arbeidsformer.....	16
5.2 Studiedeltakelse.....	16
6.0 PRAKTISKE STUDIER	16
7.0 VURDERINGSFORMER	17
7.1 Studiedeltakelse.....	17
7.2 Forprøve/arbeidskrav.....	17
7.3 Eksamen.....	18
8.0 KRAV TIL UNDERVISNINGSPERSONALE	19
9.0 PENSUMLITTERATUR	19

1.0 INNLEDNING

Fagplanen beskriver videreutdanningen i psykisk helsearbeid ved Høgskolen i Sør-Trøndelag, og er utarbeidet i henhold til Rammeplan og forskrift for videreutdanning i psykisk helsearbeid. Rammeplan og forskrift er fastsatt av Kirke,- utdannings- og forskningsdepartementet, 27. mai 1997 og 18. desember 1998, iht. § 46, nr. 2 i lov av 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler. Den er en revidering av studiets første fagplan av 19.03.98.

Studiet betoner særlig følgende overordnede perspektiv; ivaretagelse av det **fenomenologiske aspekt**, med *opplevelsen* av det å ha psykiske vansker som sentralt, ivaretagelsen av det **relasjonelle aspekt**, med samhandlings- og samspillsforståelse som viktige grunnpillarer, og ivaretagelsen av **brukerperspektivet**. Dette er i tråd med rammeplanens krav og anbefalinger.

Høgskolen vektlegger det fenomenologiske perspektiv gjennom bl.a. anvendelsen av pasient el. praksisfortellinger og det estetiske aspekt (det sanselige) i møtet med egen rolle og pasienten. Det relasjonelle aspekt betones både i et mellommenneskelig og kulturelt perspektiv, der den systemorienterte tilnærmingen står sentralt.

I løpet av utdanningen ivaretas brukerperspektivet bl.a. ved å legge vekt på "brukers stemme", det vil si at brukere deltar aktivt i undervisning eller informasjon overfor studentene.

Innen et overordnet perspektiv med vekt på opplevelse, samspill og brukerorientering, er det viktig med fagkunnskap på ulike områder. Dette gjelder både kunnskap om aktuelle brukergrupper i psykisk helsearbeid og ulike teoretiske tilnærminger, modeller og metoder. Studiet vektlegger sentrale teorier innen feltet, og legger til rette for at de ulike teorier og tilnærminger blir plassert inn i den overordnede rammen.

Når det gjelder begrepsbruken i planen vil de personene som trenger hjelp eller bistand benevnes både som pasienter eller mennesker med psykiske lidelser, klient eller bruker.

1.1 Menneskesyn og verdigrunnlag i videreutdanningen i psykisk helsearbeid

Ved Høgskolen i Sør-Trøndelag bygger studiet på følgende forutsetninger:

- Alle mennesker er likeverdige og har samme rettigheter
- Alle mennesker har ressurser som de kan bruke i arbeidet med mestring av sin livssituasjon
- Alle mennesker har krav på respekt og hensyntaken til den kulturen og de tradisjonene de er en del av
- Alle mennesker har fysiske, psykiske, intellektuelle, sosiale og eksistensielle/åndelige behov også når de er i en situasjon hvor de har behov for bistand, behandling eller omsorg.
- Ethvert menneske er unikt og har behov for egen identitet og selvaktelse

- Alle mennesker står i en gjensidig påvirkning med sine omgivelser
- All synlig menneskelig adferd uttrykkes gjennom bevegelse og det er som levende kropp at mennesket sanser, reflekterer, føler og handler

2.0 ORGANISERING AV STUDIET

Studiet er på 60 studiepoeng, organisert i Del I med 6 ukesamlinger og Del II med 5 ukesamlinger. Hver del er på 30 studiepoeng. Det *kan* tilbys både som heltids- og deltidsstudium. For tiden tilbys studiet på deltid over 2 år.

Del I er tverrfaglig og obligatorisk for alle studenter. Studenten må ha bestått eksamen i del 1 for å fortsette i del 2.

Del II er en fortsettelse og utdyping av emner fra første del og kan ha fire alternative fordypningsenheter, jmfør rammeplanen;

- A. tverrfaglig fordypning i psykososialt arbeid
- B. fagspesifikk fordypning i sykepleie
- C. fagspesifikk fordypning i sosialt arbeid
- D. fagspesifikk fordypning i fysioterapi

Fordypning A vil alltid bli tilbudt

Alternativene B,C, og D vil bli tilbudt når forholdene ligger til rette for det. Høgskolen vurderer dette for hvert kull.

Studiet har praksisstudier tilsvarende 12 studiepoeng (8 uker). Det foreligger egne retningslinjer for gjennomføring av kliniske praksisstudier.

2.1 Opptakskrav

Søkerne må ha fullført 3-årig helse- eller sosialfaglig utdanning og ha minimum ett års erfaring fra arbeid med pasienter/klienter/ brukere.

Ved opptak ved de fagspesifikke fordypninger er :

- grunnutdanning som sykepleier vanligvis obligatorisk ved opptak ved fagspesifikk fordypning i sykepleie
- grunnutdanning som fysioterapeut vanligvis obligatorisk ved opptak ved fagspesifikk fordypning i fysioterapi
- grunnutdanning som sosionom vanligvis obligatorisk ved opptak ved fagspesifikk fordypning i sosialt arbeid

Når antall kvalifiserte søkere overstiger antall studieplasser, rangeres søkerne etter konkurransepoeng i hht gjeldende opptakskriterier for Høgskolen i Sør-Trøndelag.

3.0 MÅL FOR UTDANNINGEN

Det er et mål at studenten etter studiet

- har kunnskap om psykiske lidelser og behandling av disse ut fra ulike teoretiske perspektiver og faglige tilnærminger
- kan drøfte betydningen av å ha en brukerorientering i sitt faglige arbeid, og ivareta brukerperspektivet
- har evne til å sette seg inn i opplevelser og konsekvenser av psykiske lidelser
- kan kommunisere og samhandle med brukere, pårørende og andre samarbeidspartnere, med utgangspunkt i brukerens ressurser og behov
- kan anvende metoder tilpasset den enkelte brukers ressurser og behov
- kan samarbeide med spesialisthelsetjenesten, den kommunale helse- og sosialtjeneste og andre samarbeidspartnere
- kan gjøre rede for, anerkjenne og gjøre bruk av andre faggruppers kompetanse i et forpliktende samarbeid og vise evne til kommunikasjon og samhandling på tvers av faggrupper
- har kunnskap om og evne til å anvende eget fags særegne bidrag i psykisk helsearbeid
- kan reflektere over egne erfaringer, egen kulturelle bakgrunn og personlighet og se betydningen av dette i yrkesrollen
- viser evne til kritisk og etisk refleksjon
- kan systematisere og formidle erfaringsbasert kunnskap

4.0 FAGLIG INNHOLD

4.1 Felles tverrfaglig del

30 sp

Studenten skal i denne tverrfaglige delen av studiet utdype sin kunnskap om psykiske lidelser og sette seg inn i hvordan det kan oppleves å ha psykiske lidelser. Studiet skal gi en innføring i ulike erkjennelsesmåter og gi økt bevissthet om sammenhengen mellom menneskesyn, kunnskapssyn og ulike psykiske lidelser. Studentene skal ha fokus på brukers perspektiv. Det innebærer at de erfaringer og behov brukerne har, og den hjelp og omsorg de etterlyser, skal vektlegges.

Rammeplanen for utdanningen bestemmer delemner og vektallsuttelling for de enkelte delemnene.

Felles innholdsdel består av følgende delemner:

1	Mennesket, psykiske lidelser og det sosiale miljø	12 studiepoeng
2	Organisering av tjenestene for mennesker med psykiske lidelser	9 studiepoeng
3	Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning	9 studiepoeng

I den pedagogiske utforming av studiet står høgskolen fritt til progresjon og rekkefølge av temaene nedenfor.

Delemne 1: Mennesket, psykiske lidelser og det sosiale miljø 12 sp

I denne delen vektlegges konsekvenser av psykiske lidelser for enkeltindivider, familier og for samfunnet. Studiet tar sikte på at studenten ser psykiske lidelser ut fra ulike teoretiske ståsteder med vektlegging på en helhetsforståelse. Samtidig skal studiet åpne for nødvendig fordypning i en eller flere utvalgte teorier, blant annet gjennom prosjektarbeid.

Når det gjelder forståelse, uttrykksmåter og handlingsalternativer er det nødvendig å ta i bruk flere perspektiver/tilnærminger, med tyngdepunkt på teorier som vektlegger det fenomenologiske og relasjonelle aspektet. I denne delen behandles dessuten grunnleggende begreper innen psykisk helsearbeid og studenten skal videre skaffe seg kunnskap om og forståelse for ulike modeller innen forebygging, behandling, lindring, habilitering og rehabilitering.

I Grunnlagstenkning og forskning – rammene for forståelse

- filosofi, menneskesyn og etikk.
- vitenskapsteoretiske retninger
 - det medisinske/naturvitenskapelige
 - det samfunnsvitenskapelige
 - det humanistiske

- ulike kunnskapssyn og kunnskapsformer, bl.a praksisfilosofi og erfaringsbasert kunnskap

II Sentrale tema og begreper i psykisk helsearbeid

- helse/psykisk helse
- sykdom/lidelse
- normalitet og avvik, verdsetting av sosiale roller
- livskvalitet
- forebygging, habilitering, rehabilitering

III Psykisk helsearbeid - teori og praksis

- psykiske lidelser, forståelse, utbredelse og lidelsesuttrykk
- ulike tradisjoner innen psykisk helsearbeid
- psykiske lidelser relatert til kultur og livsløp

IV Opplevelser knyttet til livshendelser og sterke ytre påkjenninger

- opplevelsen av det å ha psykiske vansker
- forholdet mellom livshendelser og psykiske vansker
- kriser
- å være pårørende til mennesker med psykisk lidelse
- overgrep
- migrasjon og psykisk helse

Delemne 2: Organisering av tjenestene **9 sp**

Psykisk helsearbeid forutsetter innsats fra ulike yrkesgrupper og ofte på ulike forvaltningsnivå i samarbeid om felles mål. I dette delemnet vil derfor lovverket og oppbyggingen av tjenesteapparatet være sentralt. I tillegg vil tjenestetilbudet innen psykisk helsevern stadig være i støpeskjeen. Dette må naturlig fanges opp i denne del av studiet.

Studentene skal øke sin forståelse av hvordan samfunnet ved det offentlige, private og frivillige hjelpeapparat har møtt og møter behov for omsorg og hjelp hos mennesker med psykiske lidelser. Det være seg i institusjon og i de desentraliserte tjenester.

Studenten skal bli kjent med de ulike yrkesgruppenes bakgrunn og ståsted og tverrfaglig samarbeid på tvers av nivåer og etater. Dette medfører kjennskap til egen kompetanse og evne til å kunne orientere seg i yrkesgruppenes ulike faglige tilnærminger/perspektiver som bakgrunn for ulike handlingsalternativer.

Studenten gis muligheter til å øve opp ferdigheter innen fagkritikk, og slik kunne delta i en fortløpende og konstruktiv diskusjon om psykisk helseverns plass i samfunnet.

I Psykiatrien og psykisk helseverns historie

- i et kulturelt og historisk perspektiv
- i institusjon
- i de desentraliserte tjenester

II Helse –og sosialpolitiske målsettinger og forutsetninger

- aktuelle og sosialpolitiske føringer
- aktuelt lovverk - faglige, etiske og juridiske aspekter
- kvalitetsutvikling og internkontroll
- rettssikkerhet, tvangsproblematikk og brukervedvirkning
- oppgaver og tilbud på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå

III Brukervedvirkning

- bruker – og pårørende organisasjoner - selvhjelpsgrupper
- brukervedvirkning på samfunns - og individnivå
- brukervedvirkning i praksis
- brukerperspektiv, hjelperperspektiv, samhandlingsperspektiv

IV Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid på ulike nivå

- de ulike profesjonene innen helse – og sosialfag – felleskompetanse og yrkesspesifikk kompetanse
- samarbeid over fag –og sektorgrenser

Delemne 3: Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning 9 sp

I dette emnet skal studentens kunnskap og forståelse knyttet til samhandling mellom mennesker utdypes. Fokus skal være på forutsetninger for utvikling av gode relasjoner og gode kommunikative prosesser, med vektlegging på den sentrale betydningen slike prosesser har i psykisk helsearbeid. Studentens forståelse for egen bakgrunn og egen rolle i samhandling med bruker, pårørende og andre fagpersoner skal styrkes.

Dette emnet skal også vektlegge konsekvenser av psykiske lidelser for familier/pårørende og øvrig nettverk bruker inngår i og betydningen av samspill i familier, grupper og nettverk for utvikling av psykiske lidelser.

I Kommunikasjon –og relasjonskunnskap

- holdninger og verdier som grunnlag for psykisk helsearbeid.
- forutsetninger for utvikling av gode relasjoner og gode kommunikative prosesser.
- bevisstgjøre egen bakgrunn, posisjon og rolle i en samhandlingsprosess

- kroppens kommunikasjon; affekter, berøring, bevegelse og kroppskontakt
- kommunikasjon og samhandling knyttet til tvangs – og konfliktsituasjoner

II Kommunikasjon og samhandling i familier, grupper og nettverk

- konsekvenser av psykiske lidelser for familier/pårørende/nettverk
- samspill i familier, grupper og nettverk: betydning for utvikling av psykiske lidelser

III Sammenhengen mellom beskrivelse, forståelse og handling

- grunnlagsforståelse knyttet til etikk; yrkesetikk og omsorgsetikk.
- etisk refleksjon knyttet til samhandling og yrkesrolle; bl.a. i forhold til makt/avmakt – problematikk, autonomi/paternalisme, frivillighet/tvang, brukerrettigheter, taushetsplikt.

4.2 Tverrfaglig fordypning i psykososialt arbeid 30sp

I tverrfaglig fordypning i psykososialt arbeid videreføres og utdypes emner fra studiets felles tverrfaglige innholdsdel. Studenten skal styrke sin forståelse for utvikling og opplevelse av psykiske lidelser, samt videreutvikle sin relasjons- og handlingskompetanse i samspill med brukere, deres nettverk og det profesjonelle nettverket. Relasjonskompetanse omfatter bl.a. ferdigheter i å etablere, vedlikeholde og avslutte profesjonelle relasjoner, med vekt på gode kommunikasjonsferdigheter, situasjonsforståelse, selvinnsikt og empatisk holdning.

Viktige verdier i studiet er *brukerperspektiv og respekt for brukers behov og opplevelse av sin situasjon*, med vekt på å bidra til at mennesker med psykiske lidelser kan øke sin livskvalitet og mestring i hverdagen. Det er sentralt at denne del av studiet bidrar til høy etisk bevissthet i tilknytning til egen posisjon og praktisk yrkesutøvelse.

Studenten skal i denne fordypningen bli særlig oppmerksom på psykisk helsearbeid innen en tverrfaglig ramme, med økt forståelse for hva som er felles og hva som er yrkesspesifikt innen denne rammen. Studenten skal utvikle ferdigheter i å samhandle med ulike yrkesgrupper, etater og organisasjoner og fremme brukers interesser i dette samspillet. Studiet skal bidra til at studenten kan systematisere, dokumentere og formidle brukers og fagpersoners erfaringer og behov; bl.a. overfor besluttende myndigheter.

Delemne 1: Faglig fundament; teori og etikk 12 sp

Dette emnet skal bidra til økt innsikt i veien fra teoretisk og opplevelsesorientert forståelse av brukers situasjon til valg av metodisk tilnærming og handlingsalternativ i psykisk helsearbeid. Med bakgrunn i teorigrunnlaget fra første studieår, samt utvidet forståelse av samfunnsvitenskapelig teori, utdypes forståelsen for ulike grupper av brukere og deres behov for hjelp, med vekt på ivaretagelse av brukerperspektiv og -medvirkning.

Studenten skal gjennom delemne I også styrke sin forståelse for relasjonen som basis for utøvelse av psykisk helsearbeid og være i stand til å utforske og reflektere over de ulike roller og posisjoner i hjelpe-relasjonen.

Konkretisering av eget fags særpreg skal være i fokus, med vekt på utveksling av fagkunnskap og anerkjennelse og anvendelse av hverandres kompetanse. Studenten skal øke forståelsen for hva som er felles teori- og praksisgrunnlag yrkesgruppene imellom, og hva som er spesifikt for hver av yrkesgruppene.

Bevisstgjøring av etiske aspekter i psykisk helsearbeid skal stå sentralt, både gjennom styrking av generelle ferdigheter i etisk refleksjon og drøfting av etiske problemstillinger knyttet til lovverk og yrkesetiske/fagetiske retningslinjer.

I Grunnlagstenkning i det psykososiale arbeidsfeltet

- brukerperspektiv, brukermedvirkning som sentrale verdier
- ulike tradisjoner og samfunnsvitenskapelige teorier
- veien fra ulike faglige perspektiv til ulike metodiske tilnærminger/ handlingsalternativ
- forebygging, behandling, rehabilitering som ulike ledd i psykososialt arbeid
- tverrfaglighet og flerfaglighet i psykisk helsearbeid
- yrkesidentitet og selvforståelse i det enkelte profesjonsområde
 - det enkelte fags teorier og arbeidsmåter
 - betydningen av profesjonstilhørighet for den enkeltes identitet og selvforståelse
- systematisering, dokumentasjon og formidling av erfaring
 - fagutvikling og evaluering av eget arbeid
 - dokumentasjon av brukers behov
- etisk grunnlagsproblematikk i psykisk helsearbeid:
 - yrkesetiske retningslinjer
 - fagetiske konsekvenser av relevant lovverk
 - prinsipper for etisk refleksjon

II Forståelse av psykiske lidelser/vansker.

- psykiske lidelser og livsproblemer hos voksne
- psykiske vansker hos eldre
- langvarige psykiske lidelser
- gråsoneproblematikk, bl.a. knyttet til rusproblemer/psykiske vansker
- psykiske vansker hos mennesker med psykisk utviklingshemming
- psykiske lidelser hos barn og unge: slik som
- spiseforstyrrelser
- overgrepssproblematikk
- atferdsvansker

II Relasjon og kommunikasjon som basis for psykososialt arbeid.

- utdyping av samhandlingsperspektivet i psykisk helsearbeid
 - introspeksjon, empati og refleksjon som sentrale kilder til forståelse
 - betydningen av egen livs- og yrkeserfaring ; erfaringsbasert kunnskap
 - betydningen av brukers livsverden og brukers opplevde historie; "brukers stemme"
- etiske problemstillinger i tilknytning til relasjonsutforming i psykisk helsearbeid:
 - avgrensning og tydeliggjøring av hjelpe-relasjonen
 - makt og avmacts-problematikk knyttet til posisjoner og roller

Delemne 2: Utvikling og utøvelse av relasjonskompetanse 18 sp

Studenten skal utvikle kunnskap om, og dyktiggjøre seg i, de samhandlingsferdigheter som inngår i utøvelsen av relasjonskompetanse og handlingskompetanse overfor bruker og hans/hennes nettverk, og innen det profesjonelle nettverket.

Studenten skal videreutvikle sin personlige kompetanse i møte med brukere og andre samarbeidspartnere og styrke sin kompetanse i å ta i bruk, og reflektere over, erfaringskunnskap fra egen yrkes- og livserfaring. Studenten skal også øke sin bevissthet rundt egen rolle, personlighet og væremåte i yrkesutøvelsen. Studenten skal oppøve sin evne til fleksibilitet og anvendelse av kreativitet og intuisjon som sider ved sin personlige kompetanse.

Studenten skal utvikle handlingskompetanse ut fra ulike metodiske tilnærminger som bygger på relasjonsorientert grunnlagstenkning. Handlingskompetansen skal rettes mot de problemområder og behov studenten møter innen psykisk helsearbeid; i ulike typer tjenester/etater og på ulike nivåer. Ferdigheter i å utvikle forpliktende, tverrfaglig samarbeid til brukers beste skal oppøves. Studenten skal også styrke sine ferdigheter i å vurdere, og forholde seg til, etiske aspekter i alle ledd i den praktiske yrkesutøvelsen.

I Relasjonskompetanse; grunnlagsforståelse og ferdigheter

- relasjonsteorier; med vekt på utdyping av systemisk perspektiv, psykodynamisk tilnærming og dialektisk relasjonsteori
- utvikling av samhandlingsferdigheter, slik som:
 - empatisk kommunikasjon
 - etablering, vedlikehold og avslutning av bærende relasjoner
 - reflekterende prosesser
 - personlig kompetanse i skjæringspunktet fagforståelse/yrkesspesifikk forståelse og egen erfaringsbasert kunnskap

II Relasjonskompetanse og handlingskompetanse i arbeid overfor individ, grupper, familie og lokalsamfunn.

- valg av metodisk tilnærming vurdert opp mot tilstandsbilde og brukers behov
- kjennetegn ved forebyggende arbeid, behandlingsarbeid, omsorg/støtte, habilitering
- metodiske ferdigheter/ulike handlingsalternativ innen
 - samtaleterapi/støttesamtaler, gruppesamtaler
 - familieterapi, familiearbeid
 - nettverksterapi, nettverksarbeid
 - miljøterapi, miljøarbeid
 - kreative og ekspressive metoder
 - aktivitet som vekstfremmende virkemiddel
 - kroppssorienterte behandlingsformer
 - medikamentell behandling
 - arbeid overfor lokalsamfunn
 - likemannsarbeid
- etiske aspekter og dilemma i den praktiske utøvelsen av psykisk helsearbeid, knyttet til bl.a.:
 - bruk av tvang og tvangsmidler
 - krenkelse i profesjonelle relasjoner

III Relasjonskompetanse og handlingskompetanse i samarbeid med ulike personer, tjenester og organisasjoner

- utvikling av samarbeidskompetanse med brukers interesser i sentrum
- tverrfaglig og tverretattlig samarbeid
- samarbeid med sikte på å forebygge kronifisering av psykiske lidelser

IV Praksisstudier

- Utvikling og utøvelse av relasjons- og handlingskompetanse.
- Refleksjon rundt praksiserfaringer og egen yrkesutøvelse.
- Veiledning i psykisk helsearbeid.

4.3 Fagspesifikk fordypning i sykepleie 30 sp

I denne fordypningsdelen videreføres og utdypes emner fra studiets felles tverrfaglig innholdsdel. Studiet setter fokus på at studenten utvikler sin bevissthet om sykepleierens rolle og funksjon i en kulturell og tverrfaglig kontekst.

Studiet bygger på et helhetssyn, der omsorgen er det overordnede perspektiv. Med bakgrunn i omsorgsfilosofien og anerkjente sykepleieteorier utdypes det praktiske, relasjonelle, etiske og estetiske aspekt. Ut fra et fenomenologisk ståsted vektlegges det å tilegne seg kunnskap om pasientens livsverden. Det legges til rette for trening i den praktiske utøvelsen av faget. Gjennom deltagelse i refleksjonsgrupper har studenten anledning til å bevisstgjøre kunnskap og praktisk erfaring, og bearbeide følelser og holdninger.

Høgskolen utdanner psykiatriske sykepleiere til oppgaver i og utenfor institusjoner. Oppgavene er i tillegg klinisk arbeid av veiledende, undervisende og rådgivende karakter, både i forhold til pasienter/ brukere, pårørende og andre samarbeidspartnere. Studiet legger til rette for at studenten skal tilegne seg kunnskaper og utvikle holdninger og ferdigheter som gjør han/henne i stand til identifisere og møte aktuelle behov for psykiatrisk sykepleie, med bakgrunn i en kritisk og reflekterende faglig tenkning.

Delemne 1: Faglig fundament; teori og etikk 12 sp

Delemne 1 har til hensikt å gi studentene en utvidet forståelse av basiskunnskapene i sykepleie som grunnlag for utøvelse av psykiatrisk sykepleie. Studenten skal gjøre seg kjent med og kunne anvende forskning, erfaringskunnskap og behandlingsmodeller i psykisk helsearbeid med konsekvenser for psykiatrisk sykepleie. Ut fra denne kunnskapen skal studenten utvikle evne til å vurdere ulike modeller og behandlingssyn, og sette seg inn i sykepleiefagets egenart i en tverrfaglig sammenheng.

Studenten skal gjennom delemnet styrke sin forståelse for det kulturelle aspekt ved lidelsen, og sykepleierollen i en slik sammenheng.

Ut fra et fenomenologisk perspektiv gis studentene muligheter til å utvide sin forståelse for det psykisk lidende menneske og sin egen rolle som omsorgsgiver. Å kunne møte menneskets eksistensielle og grunnleggende behov vektlegges, og etiske og estetiske aspekt knyttes til respekt for enkeltindividets integritet.

I Grunnlagstenkning i psykiatrisk sykepleie

- Omsorgsfilosofi
 - Omsorg som relasjonelt, praktisk og etisk begrep
- Psykiatrisk sykepleie i et historisk perspektiv
- Yrkesidentitet og faglig selvforståelse
- Sykepleieteorier og modeller
- Samfunnsvitenskapelig kunnskap. Kultur og helse sett i et helsefremmede og forebyggende perspektiv
- Omsorgsetikk. "Brukers stemme"
- Fagets konsekvenser av relevante lovverk

II Å ivareta de grunnleggende og eksistensielle behov

- Den fenomenologiske helhetsforståelse. "Den levende kroppen".
- Ernæring, hygiene, aktivitet- hvile, seksualitet, eliminasjon
- Kroppens sårbarhet
- Menneskets eksistensielle og åndelige dimensjon
- Etiske aspekt bl.a knyttet til maktutøvelse

III Den estetiske dimensjon i psykiatrisk sykepleie

- Estetisk dannelse. Estetikk- etikk
- Det estetiske blikk. Evnen til oppmerksomhet
- Utvikling av intuitiv kunnskap
- Den estetiske holdning
- Kunstdimensjonen i psykiatrisk sykepleie i et historisk perspektiv

IV Psykiatrisk sykepleie relatert til sentrale fenomen og lidelsesformer hos barn/unge- voksne og eldre

- Den kulturelle kontekst's betydning for liv, kriser og lidelser
 - Lidelsen som fenomen i et kulturelt perspektiv
 - Psykiatrisk sykepleie i et tverrfaglig perspektiv
- Sykdomslidelser. Lidelse relatert til ulike psykiatriske tilstander, slik som:
 - psykotiske og nevrotiske lidelser
 - destruktiv og selvdestruktiv atferd
 - gråsoneproblematikk som rus og psykiatri
- Omsorgslidelser. Lidelse knyttet til omsorgssituasjonen, slik som:
 - krenkelse – maktutøvelse
 - mangelfull omsorg
- Livslidelse- eksistensiell smerte. Lidelse knyttet til opplevelse av eget liv, slik som :
manglende mening – håpløshet – savn

Delemne 2: Kompetanseutvikling og fagutøvelse 18 sp

Delemne 2 har til hensikt å gi studentene en utvidet holdnings- og handlingskompetanse gjennom en estetisk og etisk grunnholdning. Kunnskap om denne grunnholdning skal videreutvikle den personlige kompetansen i møte med pasient/bruker og andre samarbeidspartnere. Studenten skal øke sin bevissthet om egen rolle, personlighet og væremåte i sin utøvelse av psykiatrisk sykepleie. Studenten skal utvikle handlingsalternativ ut fra ulike metodiske tilnærminger som først og fremst bygger på omsorgsfilosofiske prinsipper og er rettet mot de spesielle problemområder en møter i psykiatrisk sykepleie.

Det legges vekt på en tilnærming som skal kunne styrke og ivareta pasientens/brukerens iboende muligheter og ressurser. Dette sees i lys av det kulturelle og samfunnsmessige perspektiv. Studenten skal kunne utvikle handlingskompetanse som bygger på kunnskap om sammenhengen mellom psykiske lidelser, institusjon og kultur. Studenten skal vise evne til samarbeid i en tverrfaglig ramme.

I Metoder og handlingsalternativer i psykiatrisk sykepleie

- Instrumentelle metoder knyttet til medisinsk – psykiatrisk behandling, slik som:
 - ansvar i forhold til å administrere medikamenter og observere bivirkninger
 - assistere og samarbeide ved ulike typer behandlingsmetoder
- Ekspressive metoder av støttende og egostøttende karakter, slik som :
 - å stimulere ulike funksjoner, motivere og strukturere
 - å ivareta kontinuitet i omsorgen
 - å være container og rollemodell. Verbalisering
 - det pedagogiske aspektet i omsorgen
- Den psykoterapeutiske funksjon i psykiatrisk sykepleie
- Samtalekunsten. Å være i den andres handlingsrom. Om det gode nærvær.
- Det narrative perspektiv; fortellingens betydning som forståelse og tilnærming
- Det skapende, kreative perspektiv:
 - å gå nye veier – improvisasjonens kunst. Lekens betydning i omsorgen
 - humor som døråpner
- Miljøterapeutiske prinsipper

II Praksisstudier

- Den fenomenologiske/ hermeneutiske tilnærming i forskning og fagutøvelse
- Bevisstgjøring og dokumentasjon av erfaringsbasert kunnskap
- Sykepleiefaglig veiledning

III Sykepleierens rolle i samarbeid med pasienter/ brukere, pårørende, det sosiale nettverk og andre faggrupper

- Institusjonskulturen. Hospitaliseringssyndromet
- Rehabilitering. Habilitering
- Etisk refleksjon knyttet til samhandling og samarbeid
 - Hva er det "gode liv"?
- Pårørende som ressurs. Veiledning, rådgivning og samarbeid
- Det sosiale nettverk
- Psykiatrisk sykepleie i et flerkulturelt perspektiv
- Forebyggende helsearbeid.
- Tverrfaglig samarbeid.

IV Organisering og ledelse av sykepleietjenesten

- Lover og rettigheter
- Dokumentasjon og kvalitetssikring
- Ledelse av eget fag

5.0 STUDIE-, ARBEIDSFORMER OG STUDIEDELTAKEELSE

5.1 Studie- og arbeidsformer

Forskjellige metoder og arbeidsformer er knyttet til de forskjellige fordypninger. Det veksles mellom ulike studie- og arbeidsformer:

- forelesninger, seminarer og ulike former for gruppearbeid
- bruk av rollespill og videoopptak
- ferdighetstrening
- utviklingsgrupper og refleksjonsgrupper med gruppeleder
- opplevelsorientert pedagogikk med anvendelse av drama, skjønnlitteratur, musikk o.a.
- prosjektarbeid
- PBL – problembasert læring
- Studiet har praksisstudier tilsvarende 12 studiepoeng

5.2 Studiedeltakelse

All undervisning og studiedeltagelse ved studiet er obligatorisk. Fravær over 20 % må være kompensert for etter avtale med studieledelsen, og være godkjent før studenten får framstille seg til eksamen.

Hensikten med de ulike studie- og arbeidsformene er at studentene skal oppnå forståelse for psykiske lidelser, og en bevisstgjøring, utvikling og utøvelse knyttet til metodisk arbeid, etiske problemstillinger og ulike samhandlingsprosesser. Dette krever deltakelse og tilstedeværelse i de ovennevnte studie- og arbeidsformer.

6.0 PRAKTISKE STUDIER

Målet for de praktiske studier er at

- studenten skal videreutvikle sine erfaringer og sin evne til å observere, undersøke, vurdere og iverksette relevante handlinger gjennom kommunikasjon og samhandling med pasienter og pårørende i en tverrfaglig kontekst.
- studenten skal med utgangspunkt i egen fagkompetanse identifisere behov, igangsette og evaluere tiltak i samhandling med pasient / bruker.
- studenten skal møte de utfordringene som ligger i forskjellige roller og posisjoner mellom hjelper og bruker, og der det er nødvendig å forholde seg til ulike faktorer som f.eks. makt, kultur og organisasjon
- studenten skal få mulighet for å anvende ny teoretisk kunnskap
- praksisstudiet skal gi erfaring med brukergrupper / institusjoner / arbeidsmåter innen psykisk helsearbeid som atskiller seg vesentlig fra den praksis / erfaring studenten har fra tidligere / nåværende arbeidssted

Omfang

- Praksisstudiets omfang er 12 studiepoeng, og organiseres som 8 sammenhengende uker i 2. studieår
- Studietiden er 30 timer pr. uke i klinisk praksis
- det er ikke anledning til å samle opp fritid for å redusere antall uker
- 90 % tilstedeværelse må dokumenteres av veileder

Høgskolen skaffer praksisplasser og godkjenner veiledere etter nærmere fastsatte regler. Det er utarbeidet eget reglement og kriterier for godkjenning av praksis.

Godkjenning av praksis

- praksis vurderes til *bestått/ ikke bestått*, og er et samarbeid mellom student, praksisveileder og lærer.
- skriftlige arbeidskrav/forprøver i praksisperioden, må være godkjent av høgskolen før praksis kan vurderes til bestått.
- dersom en student står i fare for å få vurdert praksis til *ikke bestått*, skal han/hun ha skriftlig forvarsel fra høgskolen minst 3 uker før praksisstudiets slutt.
- Praksisstudier skal være vurdert til bestått før studenten kan framstille seg til eksamen.

7.0 VURDERINGSFORMER

7.1 Studiedeltakelse

Det kreves 80% studiedeltakelse for at studenten skal kunne fremstille seg til eksamen. Utdypende om fravær, se kap.5.2.

7.2 Forprøve/arbeidskrav

Det skal i tilknytning til de ulike deler av studiet gjennomføres ulike arbeidskrav/forprøver. Forprøver bedømmes til godkjent/ikke godkjent.

Når forprøven gjennomføres i gruppe, kan veileder vurdere enkeltstudenters arbeid til ikke godkjent dersom det kan dokumenteres at vedkommende ikke har deltatt i arbeidet.

Det gjennomføres følgende obligatoriske forprøver i utdanningen:.

Del I - felles tverrfaglig del (1. Studieår)

- 2 skriftlige individuelle oppgaver, som skal synliggjøre og reflektere kunnskap ut fra teori og praksis. Det blir gitt skriftlig tilbakemelding fra faglig leder.
- 1 prosjektarbeid i en tverrfaglig sammensatt gruppe på inntil 7 studenter, som skal munne ut i en prosjektrapport. Denne rapporten skal presenteres for resten av studentene. Høgskolen skal godkjenne problemstillingen og gi veiledning i forbindelse med gruppeprosessen og rapportskrivningen. Prosjektoppgaven har en studieinnsats på 6 studiepoeng, med 400 sider pensum, hvorav 200 sider er selvvalgt. Det blir gitt en skriftlig tilbakemelding fra faglig leder, og prosjektrapporten vurderes til godkjent – ikke godkjent. Det er utarbeidet egne retningslinjer for prosjektoppgaven.

Del II – fordypninger (2. Studieår)

- 2 skriftlige individuelle oppgaver, en før og en etter praksisstudiet, som skal synliggjøre og reflektere kunnskap og holdninger vedrørende egen rolle og møte med klient/ pasient i klinisk praksis. Det blir gitt en skriftlig tilbakemelding til fra faglig leder.
- Kliniske studier med en studieinnsats på 12 studiepoeng. Vurderes til *Bestått / ikke bestått*.
- I forbindelse med praksisstudiet har fordypning fysioterapi en klinisk ferdighetsøvelse, bestående av en reell samhandlingssituasjon med klient. Denne forprøven vurderes til godkjent – ikke godkjent, og må være bestått for å få praksisstudiet vurdert til bestått. Det utarbeides egne retningslinjer for ferdighetsøvelsen.